

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Avtal om skötsel av jordbruksnaturens mångfald och landskapet samt avtal om skötsel av våtmarker 2024

Riikka Klemola

Anne Soppa

5.3.2024

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Ansökan om nya avtal och ändringar i förfordningarna

Förordningar

- Godkänd 15.2.2024:
 - Ansökningsförordning: Statsrådets förordning om ansökan om miljöersättning, kompensationsbidrag, ersättning för ekologisk produktion och ersättning för icke-produktiva investeringar 2024 (80/2024)
 - <https://www.finlex.fi/fi/laki/kokoelma/2024/sk20240080.pdf>
 - <https://www.finlex.fi/sv/laki/kokoelma/2024/fs20240080.pdf>
 - Godkänd 1.2.2024:
 - Statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om miljöersättning (63/2024)
 - <https://www.finlex.fi/fi/laki/kokoelma/2024/sk20240063.pdf>
 - <https://www.finlex.fi/sv/laki/kokoelma/2024/fs20240063.pdf>
- > Tillämpas från och med 2024 på nya avtal och åtgärder

Nya avtal

- Nya avtal om skötsel av jordbruksnaturen och landskapet samt avtal om skötsel av våtmarker kan ingås 2024
- I Viputjänsten kan man ansöka om ett nytt avtal för en gård
 - Som inte har ett motsvarande, gällande avtal för 2023, eller
 - Som har ett avtal om skötsel av jordbruksnaturen och landskapet och då kan ändå ansöka om ett avtal om skötsel av våtmarker och tvärtom, eller
 - Om avtalet som ansöktes 2023 har hävts, men arealerna kan godkännas i avtalet eller
 - De skiften som anmälts till avtalet 2023 har underkänts vid terrängsynen och skiftena nu har iståndsatts så att de motsvarar kraven i avtalet eller
 - Den som iståndsätter avtalsskiftena först under år 2024
- Avtalsvillkoren på Livsmedels webbplats uppdateras före utgången av mars:
[Moma-avtalet](#) och [Avtal om skötsel av våtmarker](#)

Tilläggsarealer till gällande avtal

- Om gården har ett gällande avtal kan följande ansökas som tilläggsarealer till avtalet:
 - Skiften som inte godkändes i avtalet vid terrängsynen 2023 och som nu har restaurerats så att de kan omfattas av avtalet (t.ex. vassbevuxna områden)
 - Skiften i besittning som man inte kom ihåg att ansöka om i avtalet förra året
 - Nya skiften som kommit i besittning och som uppfyller kraven i avtalet
- Tilläggsarealen kan sökas via Viputjänsten med ansökan om åkerstöd. Ansökan har ingen begränsning gällande hektar.
- Skötselplan och andra obligatoriska bilagor som ska bifogas ansökan.
- De skiften som du ansöker om att lägga till är i kraft till utgången av den ursprungliga avtalsperioden.

Arrendeavtalet ska vara uppgjort i god tid, om tilläggsarealerna är arrenderade. Betesavtal kan inte användas för att påvisa besittning av arealen.

Preciserade punkter SRf 78/2023

- 35 § Skötselplan: I fortsättningen krävs en konstruktionsritning för skötselplanen för våtmarker
- 41 § Enligt paragraferna i den nya naturvårdslagen om minimikrav i Moma-avtal
- 44 § Betesgång eller slåtter och bärgning av slåtteravfall enligt skötselplanen ska göras senast den 15 september under avtalsåret.

Preciserade punkter SRf 78/2023

- 45 §
 - Precisering av stängselåtgärden: Kanter på skiftet som gränsar mot vattendrag behöver inte inhägnas. Stängslet ska vara ett fast stängsel som består av stolpar och minst två trådar eller nät och det ska stå under hela avtalsperioden.
 - Precisering av rovdjursstängselåtgärden: Ett rovdjursstängsel ska byggas så att rovdjur inte kan ta sig in i det inhägnade området. Rovdjursstängslet ska följa viltcentralens anvisningar.
 - Rökning för istandsättning får genomföras fram till den 30 april följande kalenderår.

Preciserade punkter SRf 78/2023

- 46 § Betesgång på gammal näringsfattig vall (som inte är utsatt för eutrofiering) och som inte omfattas av gårdens växtföljd under avtalsperioden är möjligt från och med 2024.
- 48 § Paragrafer enligt den nya naturvårdslagen om minimikrav för skötselavtal för våtmarker.
- 49 § Ändringar i direktivhänvisningarna

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Viputjänsten i avtalen

Ansökan om tilläggsarealer i Viputjänsten

Lohkotiedot Hakijan tiedot Haettavat tuet Luomu ja sopimukset Lohkotietojen yhteenveto Maatilan tiedot Vipuneuvoja Yhteenveto ja lähetykset

Luonnonmukaisen tuotannon sitoumus Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus Kosteikkojen hoitosopimus

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus 2023

Yhteenveto

Muokkaa

Sopimuslohkot

Tunnus	Nimi	Pinta-ala (ha)	Maankäyttölaji	Lohkon hallinta
0910036418	Viksten	1,20	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa
0910036418	Lastvik	1,20	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa
0910036418	Tryvik	1,20	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa
0910036418	Henttinen	1,20	Metsämaa	Omistuksessa

Hae sopimukselle lisäaloja

Näytä liitteet

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus

Sopimukselle haettavat peruslohkot

Tunnus	Nimi	Pinta-ala	Lohkon tyyppi	Maankäyttölaji	Lohkon hallinta	Toiminnot
☐	0910036418	Lisä_ala_1	1,20	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa	
☐	0910036418	Lisä_ala_2	1,21	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa	
☐	0910036418	Lisä_ala_3	1,22	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa	
☐	0910036418	Lisä_ala_4	1,23	Metsämaa	Omistuksessa	

+ Lisää liite

Peruuta

Tallenna

Ansökan om tilläggsarealer Viputjänsten

- En skötselplan för tilläggsarealerna bifogas om skiftet inte ingår i den skötselplan som lämnats in 2023.
- På tilläggsarealerna görs en terrängsyn inom 2 år.

The screenshot shows a web application interface for agricultural contracts. At the top, there are navigation links for 'Täyttöohjeet' and 'Tulosta yhteenveto'. Below this is a breadcrumb trail: '< Takaisin' followed by 'Maatalouden ja maiseman hoitosopimus'. A row of tabs includes 'Lohkotiedot', 'Hakijan tiedot', 'Haettavat tuet', 'Luomu ja sopimukset', 'Lohkotietojen yhteenveto', 'Maatilan tiedot', 'Vipuneuvoja', and 'Yhteenveto ja lähetykset'. Below the tabs are three main sections: 'Luonnonmukaisen tuotannon sitoumus', 'Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus', and 'Kosteikkojen hoitosopimus'. The 'Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus' section is expanded to show 'Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus 2023'. A yellow warning box states 'Lähetä kaikki liitteet hakuaihana.' Below this is a 'Yhteenveto' section with a 'Muokkaa' button. The 'Sopimuslohkot' table is as follows:

Tunnus	Nimi	Pinta-ala (ha)	Maankäyttölaji	Lohkon hallinta	Ensimmäinen vuosi
▶ 0910036418	Viksten	1,20	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa	2023
▶ 0910036418	Lastvik	1,20	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa	2023
▶ 0910036418	Tryvik	1,20	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa	2023
▶ 0910036418	Henttinen	1,20	Metsämaa	Omistuksessa	2023
▶ 0910036418	Lisä_ala_1	1,20	Luonnonlaidun ja -niitty	Omistuksessa	2024

At the bottom of the table, there are links for 'Hae sopimukseen liitteitä' and 'Näytä liitteet'.

Anmälan om stängsel- och rovdjursstängselåtgärd i Viputjänsten

[Palaa hakemuksen/ilmoituksen valintaan](#) **Hae/ilmoita - Peltotukien haku**

[Täyttöohjeet](#) [Tulosta yhteenveto](#)

Lohkotiedot Hakijan tiedot Haettavat tuet Lohkotietojen yhteenveto Maatil

Peruslohkolista

52	Poik	0,36
.53	Kc	0,49

A 1,73 ha

Kasvi *
Ympäristösopimusala, puustoinen tai muu ala

Luomun vaihe *
1. vuoden siirtymävaiheessa

Ympäristökorvauksen toimenpiteet

- Aitaus-toimenpide
- Kunnostusraivaus-toimenpide
- Petoaitaus-toimenpide

Ilmoita ko. kasvulohkolle tarvittavan aidan pituus metreinä.

Aidan pituus *
 m

Pakollinen kenttä: *

Peruuta **Tallenna**

Anmälan om stängsel- och rovdjursstängselåtgärd i Viputjänsten

Nytt! I samband med anmälan om stängsel- och rovdjursstängselåtgärd ska man uppge stängslets längd i meter. Den kan anges på två sätt:

- Totalt antal meter för något av skiftena, vilket innebär det totala antalet meter för alla skiften som blir kvar innanför stängslet.
- Antal meter stängsel för varje skifte separat

Mätningarna kan göras med Vipus kartverktyg "mät avstånd" (verktygen i nedre högra kanten)

Anmälan om istandsättningsröjningsåtgärd i Viputjänsten

Kasvulohkot

[Lisää uusi kasvulohko](#)

A 1,73 ha
Kasvi
Ympäristösopimusala, puustoinen tai muu ala

Luomun vaihe
1. vuoden siirtymävaiheessa

Ympäristökorvauksen toimenpiteet
Aitaus-toimenpide
Aidan pituus
252 m

Lisätiedot
-

Rita istandsättningsröjningsåtgärden som ett eget jordbruksskifte, lägg till växtuppgifterna och spara.

A Ympäristösopimus... 1,45 ha

! 0,28 ha

Lisää kasvitiedot

Lisää kasvulohkoille kasvitiedot.

✓ **Kaikilla lohkoilla on kasvitiedot**

A B

← Kasvulohko B 0,28 ha →

Kasvi *

Ympäristösopimusala, puustoinen tai n

Luomun vaihe *

Ei ole luomutuotannossa

Ympäristösopimusalan toimenpiteet

- Kunnostusraivaus -toimenpide
- Aitaamis -toimenpide
- Petoaita -toimenpide

Lisätiedot

Växter på avtalsskiften bör anges korrekt

Moma-avtalsskifte:

- Skiftet har mindre än 50 träd/ha och skiftet uppfyller i övrigt kraven på permanent gräsmark
- Markanvändningsslagen är naturbete och naturäng
- Som skiftets växt uppges

Miljöavtalsareal, permanent gräsmark

Moma-avtalsskifte:

- Skiftet har över 50 träd/ha och uppfyller inte kraven för permanent gräsmark
- Markanvändningsslaget är skogsmark eller annan areal
- Som skiftets växt uppges

Miljöavtalsareal trädbevuxen eller annan areal

Växter och övergångsfaser på avtalsskiftet

Avtal om skötsel av våtmarker

- Man har ansökt/ansöker om att lägga till skiftet i skötselavtalet för våtmarker
- Markanvändningsslag är annan areal
- Som skiftets växt uppges

Miljöavtalsareal våtmark

I ändringsskedet, senast 2.10, kan den som ansöker om stöd:

- Ändra växten i Vipu (återkalla stödet)
- Återkalla åtgärd genom att avlägsna krysset för åtgärden i skiftesuppgifterna
- Lägga till en åtgärd genom att kryssa för åtgärden i skiftesuppgifterna
- Genom att meddela NTM-centralen att avtalet för skiftet tas bort eller läggs till
- Ändra jordbruksskiftets gränser (röjning för istandsättning)

Anmälan om växter, om avtalsskiftet har terränggranskats

- I Viputjänstens förhandsifyllning anger man den växt som konstaterats vid terrängsynen för skiftet
- Om markanvändningsslaget är fel på skiftet och den växt som konstaterats vid terrängsynen inte kan hämtas vid förhandsifyllningen, lämnas punkten tom
- Markanvändningsslaget ska ändras så att det överensstämmer med den växt som konstaterats vid terrängsynen
- På alla skiften som genomgått terrängsyn utförs en korskontroll av den konstaterade växten och den anmälda växten.

Permanent gräsmark? -> Vid terrängsynen konstaterades trädbevuxen areal eller annan areal som växt på miljöavtalsarealen

- Skiftet kan uppges som permanent gräsmark endast om det med säkerhet uppfyller kraven för permanent gräsmark
 - Om skiftet vid terrängsynen har konstaterats vara en miljöavtalsareal med träd eller någon annan areal, men skiftet efter iståndsättning och några års skötsel uppfyller kraven på permanent gräsmark
- ➔ Kan växten ändras, men ett fotografi av skiftet ska skickas till NTM-centralen.

Kraven på permanent gräsmark på ett skifte med naturbete och naturäng:

[Jordbruksmark, bas- och jordbruksskiften](#)

Kartnivå för vårdbiotop

- Skiften som inventerats som nationellt och regionalt värdefulla är markerade **med blått**
- Områden markerade **med svart** har inventerats men uppfyller inte kriterierna för en nationellt eller regionalt värdefull vårdbiotop, utan är vanliga vårdbiotoper
- För skiften markerade **med grått** behövs ett utlåtande av NTM-centralens ansvarsområde för miljö och naturresurser.
- I Vipu syns inte förklaringarna till nivåerna

The screenshot shows the Vipu application interface. At the top, there are three tabs: 'Lohkon tiedot', 'Haetut lohkot', and 'Karttatasot'. The 'Karttatasot' tab is active. Below the tabs, there are two main sections: 'Karttatasot' and 'Taustakartat'. The 'Karttatasot' section has a list of checked items: 'Peruslohko', 'Peruslohko päällekkäisyys', 'Maatila', 'Vapaakorjaus', and 'Aputaso'. The 'Taustakartat' section has a list of items, with the first three highlighted by a red box: 'perinnebiotooppi' (checked), 'Ympäristösopimus, (ylempi)', 'Ympäristösopimus, (alempi)', and 'Ympäristösopimus, (lausunto)'. Below these are 'uusimmat_kuvat' (checked) and 'Maastokartta' (unchecked). On the right side of the map, there is a vertical label 'Piilota sivupalkki'. The map itself shows a coastal area with various colored overlays representing different map layers.

Viputjänstens kartlager

- Viputjänstens kartlager har inga förklaringar om det finns många olika kartnivåer.

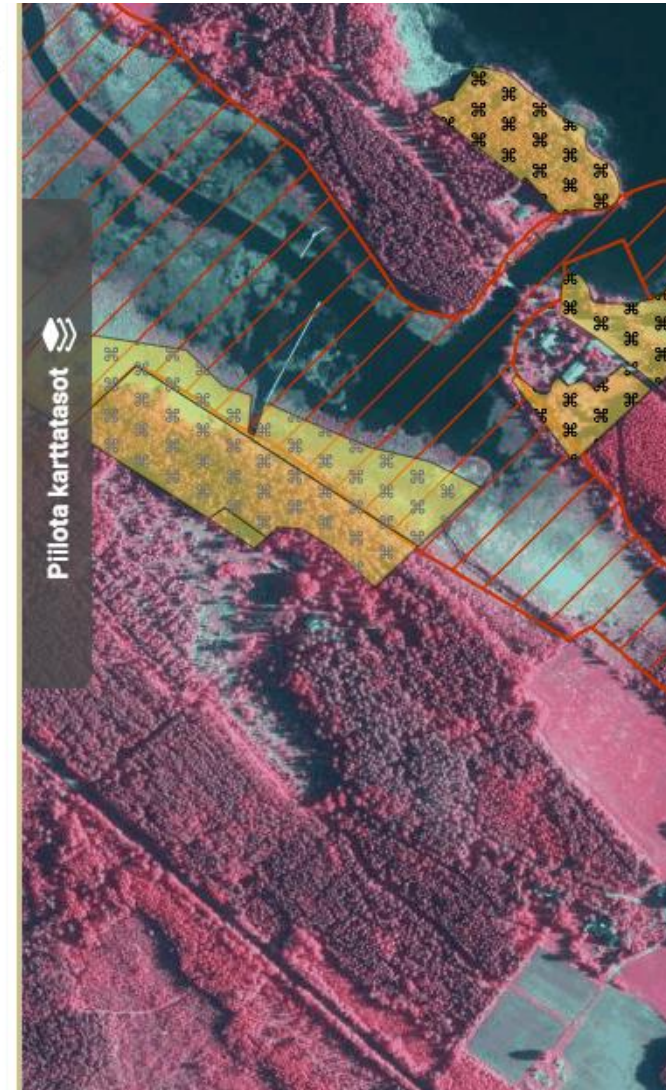
Lisää kartalle oma aineisto

Karttatasot

- Edellisen vuoden peruslohkot
- Edellisen vuoden kasvulohkot
- Kiinteistörajat
- Kiinteistötunnukset
- Vipu-vesistöt
- Pohjavedet
- Perinnebiotooppi
- Natura 2000
- Kaltevuus
- Merialueet
- Suojavyöhyke

Taustakartat

- Ilmakuva
- Maastokartta

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Ändringar i gällande avtal

Avlägsnande av skifte ur avtal

- Skiftet kan tas bort från avtalet om du inte kan fortsätta skötseln enligt skötselplanen på de skiften som godkänts i avtalet.
-> NTM-centralen ska meddelas om saken med en fritt formulerad ansökan under ansökningstiden för åkerstöd.
- Att ta bort skiftet från avtalet leder inte till återkrav.

Att överlåta besittningen av ett skifte

- Ett skifte kan tas bort från avtalet om skiftet tas ur den sökandes besittning under avtalsperioden till exempel på grund av en oplanerad hävning av ett arrendeavtal.
- NTM-centralen ska informeras om detta inom 15 arbetsdagar. NTM-centralen avlägsnar skiftet från avtalet utan återkrav.

Ändringar i antalet djur

- Om det antal djur som godkänns för avtalsområdet minskar eller djurarten byts under avtalstiden, ska skötselplanen preciseras så att målen uppnås.
- Preciseringar i skötselplanen meddelas NTM-centralen under ansökningstiden för åkerstöd.

Ändring av värdeklass

- Om skötseln av avtalsområdet har gett resultat och NTM-centralens ansvarsområde Y har inventerat området till en högre värdeklass, kan du ansöka om ändring av värdeklassen för avtalsskiftet.
- Höjning av värdeklassen söks fritt formulerat hos NTM-centralen under ansökningstiden för åkerstöd. Ersättningen för skiftet betalas enligt den högre värdeklassen från och med ansökningsåret.

Avtalet kan frångås endast i undantagsfall

- Ett miljöavtal kan frångås endast på grund av force majeure eller vid exceptionella omständigheter
 - T.ex. om betesgång enligt skötselplanen inte är möjlig på grund av naturförhållanden, force majeure eller olägenheter för naturvärdena i avtalsområdet.
- Gör en fritt formulerad, skriftlig anmälan om avtalet till NTM-centralen. Foga samtidigt skriftliga bevis till anmälan.
- Anmälan om frånträdande av avtalet ska göras skriftligen till NTM-centralen inom 15 arbetsdagar från det att det är möjligt att göra anmälan.
- Om man upphäver avtalet före avtalsperiodens utgång, behöver ett nytt motsvarande avtal inte nödvändigtvis ingås förrän två år har förflutit från upphävandet.

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

1-åriga åtgärder

Ettåriga åtgärder

- I skötselplanen anges -> kan genomföras på varje skifte högst en gång under avtalsperioden.
- För skiftet betalas ersättning för stängsling och/eller istandsättningsröjning samt ersättning för rovdjursstängsel endast ett år under avtalstiden.
- Granskas under ansökningsåret
- ➔ man säkerställer att området är berättigat till stöd om det är fråga om ett nytt skifte och om det finns behov av inhägnadsåtgärder och röjningsåtgärder,
- ➔ en begäran om utredning av färdigställandet: tidsfristen för inhägnadsåtgärder 31.12 (återkallelse senast 15.1) under ansökningsåret och för istandsättningsröjningsåtgärder 30.4 under ansökningsåret (återkallelse senast 15.5).
- ➔ Om ingen inhägnad har gjorts och området då inte heller har kunnat betas, avslås skiftet från avtalsansökan

Godtagbar inhägnadsåtgärd

- Inhägnaden är gjord av material som kan antas hålla till slutet av hela programperioden.
- Stängslet ska vara ett fast stängsel som består av stolpar och minst två trådar eller nät.
- Stängsel som ska avlägsnas är i regel inte godtagbara -> det är tillåtet att plocka bort trådarna så att älgar osv. inte söndrar hela stängslet.
- Ersättning beviljas inte för endast en del av stängslet.
- Ersättningen omfattar allt material och arbete som stängslet kräver samt en eventuell port. Det är inte tillåtet att bygga porten med annan finansiering.
- Inhägnaden har inletts eller byggts med helt annan offentlig finansiering?
- Kanter på skiftet som gränsar mot vattendrag behöver inte inhägnas.

Stängselåtgärd

- i 45 § i 78/2023 SRF om miljöersättning nämns att det är specifikt för varje skifte... *får genomföras på varje skifte högst **en gång under avtalsperioden***
- Anges i skiftesuppgifterna i Vipu (kryssa i rutan) för de basskiften som blir kvar inom åtgärden samtidigt det totala meterantalet anges.
- Inhägnadsåtgärden kan gå in lite även på arealer som inte berättigar till stöd om
 - den som ansöker om stöd inte har kunnat linjera den stödberättigande arealen korrekt.
 - inhägnaden inte kan göras på den stödberättigande arealen på grund av stenig mark.
- Ett undantag för vattenområden finns också i avtalsvillkoren.

Stängselåtgärd

- Betesmarkens hörnstolpar ska vara välgjorda och starka
- Stängslet blir starkt när man minskar avståndet mellan stolparna -> ett bra avstånd mellan stolparna kunde vara 5–7 m.
- Inhägnaden ska vara gjord så att den varar i minst 5–7 år.
- Den ska ha 2 trådar
- fasta portar visar alltid att inhägnaden är gjord för att hålla längre användning.

Stängselåtgärd mot rovdjur

- En stängselåtgärd mot rovdjur kan sökas och beviljas även om det inte har skett någon tidigare skada och området inte finns i Lukes observationer av rovdjur.
- Om den som ansöker om stöd har fått material för ersättning av rovdjursstängsel från t.ex. Viltcentralen eller projektet Susi-Life, beviljas ingen ersättning för rovdjursstängsel.
 - > dubbel finansiering
- Om det finns ett hot från stora rovdjur i området kan skadorna granskas i viltskaderegistret om sökanden har fått ersättningar för rovdjursskador + Lukes observationsregister är till hjälp.
 - > För att avtal ska kunna ingås krävs att stödsökanden i vårdplanen utreder hur hen ämnar förbereda sig på hotet. Tänker man förbereda sig med rovdjursstängsel, flockvaktshundar e.d. Det borde stå något i planen innan avtalet kan beviljas för området i fråga.

Stängselåtgärd mot rovdjur kan inte godkännas

Om det vid terrängsynen konstateras att

- rovdjursstängslet har byggts redan föregående år
- rovdjursstängsel är ett s.k. kortstängsel, t.ex. avgränsas av en å eller ett vattendrag vars kant inte är inhägnad
- rovdjursstängslet helt eller delvis har byggts med annan finansiering, t.ex. ett stängsel som Forststyrelsen själv gjort eller material från Viltcentralen
- ett befintligt vanligt stängsel har förstärkts
- rovdjursstängslet genomförs genom att endast hägna in en del av skiftet

Stängselåtgärd mot rovdjur; elektrifierat nätstängsel

- Ett rovdjursstängsel enligt Viltcentralens anvisning godkänns
- <https://riista.fi/wp-content/uploads/2018/11/Ohjeita-suurpetoaidan-pystytykseen.pdf>
- Ersättning beviljas inte för endast en del av stängslet.
- Ersättningen omfattar allt material och arbete som stängslet kräver samt en eventuell port.
- Projektet Susi-Life utför och bekostar elektrifieringen ett fårnät

Oöverstigit hinder om rovdjursskada sker trots rovdjursstängsel

- I allmänhet måste man gå till väga så som andan är i f.m-fall, dvs. från fall till fall går NTM-centralen alltid igenom vad som har varit överraskande som den sökande inte har kunnat förbereda sig på.
- vid beslut om f.m-fall granskas vid NTM-centralen att:
 - ett ändamålsenligt rovdjursstängsel har byggts på det betade området på det sätt som viltcentralen ger anvisningar om, och till vilken det även hänvisas i avtalsvillkoren
 - stängslet har skötts enligt viltcentralens anvisningar (höet har slagits, det går ström i trådarna och ingen markkontakt sker)
 - att sidan vid ett vattendrag också inhägnats med rovdjursstängsel ifall en del av betesmarken ligger mot ett vattendrag. Rovdjursstängslet ska gå helt runt det område som ska inhägnas. Detta är också viltcentralens ståndpunkt.
 - NTM-centralens inspektör eller avtalshandläggare har besökt rovdjursskadeområdet och konstaterat att rovdjursstängslet är ändamålsenligt och att skötseln av stängslet har varit tillräckligt omsorgsfullt

Oöverkomligt hinder

- Om förutsättningarna för oöverkomligt hinder uppfylls kan betesmarken i fråga avlägsnas från avtalet utan återkrav.
- Om den som ansöker om stöd vill behålla skiftet i avtalet ska området antingen betas eller slås och en eventuell ändring av skötselåtgärden ska anmälas till NTM-centralen.
- Arealen får dock dras av från avtalet om skötseln av den inte längre fortsätter
- I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2116
- I 13 § i lagen 1333/2022 finns bestämmelser om eventuellt upphörande av förbindelse och avtal.

Istandsättningsröjning

- Avtalsarealen ska vara en areal som kan godkännas i avtalet och till vilken åtgärden hänför sig
- Behovet av röjning och motiveringar som konstaterats i skötselplanen och som jämförs med situationen i terrängen
- Behovet av istandsättningsröjning får inte bero på försummelse av underhållsröjning enligt det föregående gällande avtalet.
- Röjningen kan inte heller innebära att röjningen avslutas med ett annat projekt.
- Den som söker stödet har tid att genomföra istandsättningsröjningen före utgången av april under stödåret (1.5–30.4 = stödår).

Restaureringsåtgärder som vidtagits med annan offentlig finansiering:

- **Avtalet kan ingås om:**
 - Istandsättningsåtgärder (andra än Moma-avtalsfinansiering) har vidtagits och de inte pågår och betet kan inledas på dessa skiften från och med 1.5.
 - Om betet inte kan inledas från och med 1.5, ska avtalet sökas på nytt följande år. Gäller både inhägnad, röjning som gör det möjligt att inleda bete och andra istandsättningsåtgärder som gör det möjligt att inleda bete.
 - Utgångspunkten är att man i Forststyrelsens avtal inte kan betala för 1-åriga stängselåtgärder eller 1-åriga istandsättningsröjningsåtgärder, om stängslen och trädbeståndet enligt arrendeavtalet inte är i stödmottagarens besittning.

Forststyrelsens iståndsättningsåtgärder:

- I arrendeavtalet: stödsökandens ansvar och Forststyrelsens ansvar
 - Vem ansvarar för inhägnandet =>T.ex. om den som ansöker om stöd ansvarar för inhägnaden helt och hållet, kan den som ansöker om stöd ansöka om 1-årig inhägnadsåtgärd. Om inhägnaden tillhör Forststyrelsen kan en åtgärd på 1 år inte sökas
 - Vem ansvarar för iståndsättningsröjningarna = Om det under säsongen uppstår en situation där en större röjning måste göras, eftersom t.ex. djuren inte har skött området på det sätt som planerats, borde det finnas en anteckning om detta i skötselplanen och om vem som ansvarar för den. Om området är i stödmottagarens besittning och ansvar kan det betalas via avtalet. Om trädbeståndet är i Forststyrelsens besittning och på dess ansvar ingår det inte i avtalet.
 - På vems ansvar är det att avlägsna träd = trädvårdsåtgärder (stora träd) som inte hindrar att betet inleds, men som ändå måste göras för att området även i fortsättningen ska uppfylla kriterierna för skogsbete i avtalet. Om området är i stödmottagarens besittning och ansvar kan det betalas via avtalet. Om trädbeståndet är i Forststyrelsens besittning och på dess ansvar kan den som ansöker om stöd inte ansöka om en 1-årig röjningsåtgärd.

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Kriterier för areal som berättigar till stöd enligt Moma-avtalet

Bedömning av den areal som ska godkännas

- På arealen ska det finnas klara förutsättningar att på ett resultatrikt sätt främja arterna eller landskapet i den naturliga **jordbruksmiljön**.
- Ersättning för miljöavtal betalas för utfört arbete/genomförande av åtgärder = betesgång, slåtter (inkl. skörd av slåtteravfall) och underhållsröjning (inkl. Bortskaffande av underhållsröjning).
 - > betesgången eller slåttern ska ske på avtalsarealen och avtalsarealen ska ha nytta av skötseln. T.ex. En klippäng eller hed kan vara med i avtalet om det är möjligt att beta med det planerade djurantalet (tillräckligt med näring) och området har nytta av betet, obs! skärgårdsobjekt.
 - > djuren sköter området = de ska må bra, inte riskera att skadas, djuren klarar sig med betesproduktionen, man ordnar dricka åt dem (erosion uppstår inte).
 - > betesgången eller slåttervården ska påverka arealen och den ska ändras i och med betesgången på det sätt som anges i skötselplanens mål.

Följande uppfylls

- Skötselåtgärderna kan inledas redan under det första avtalsåret
- Undantag i åtgärderna har beaktats. Rövning och stängsling för iståndsättning görs under avtalets första år.
- Iståndsättningsåtgärderna från en annan offentlig finansieringskälla har slutförts.
- På avtalsarealen finns det naturvärden eller landskapsvärden som avviker från det normala (skiljer sig från åkerbete eller naturvårdsvall, är en areal utanför åkern)
- Avtalsarealen uppfyller kraven på vårdbiotoper eller naturbeten
- Växtligheten täcker marken och erosion uppstår inte och området drar nytta av betesgång eller slåttervård.
- Om det är fråga om ett naturbete så ligger det i en landskapshelhet som hör till jordbruksmiljön.
- På skiftet kan man observera arter som är typiska för den naturliga jordbruksmiljön.

Naturtyper som godkänns i avtalet

- Klippäng, torräng, äng, strandäng, löväng, hagmark, skogsbete eller hed som visar tydliga tecken på tidigare betesdrift eller användning av området för produktion av foder för boskap.
- Med hed avses ett område i skärgården och vid kusten där växtligheten domineras av ris eller lavar, men som är trädlöst eller i det närmaste trädlöst.
- Med klippäng avses en äng på bergsyta täckt av ett torrt markskikt, som formats av betesgång eller slåtter till ett litet område som är trädlöst eller endast kantas av träd.

Värdefulla vårdbiotoper

- Med värdefull vårdbiotop avses en vårdbiotop som:
- i inventeringen av vårdbiotoper 2019–2022 och de inventeringar som berett inventeringen från och med 2016 har definierats som en värdefull vårdbiotop nationellt eller på landskapsnivå
- eller som närings-, trafik- och miljöcentralen har bedömt vara av motsvarande värde och som i sitt nuvarande tillstånd uppfyller definitionen av en värdefull vårdbiotop.
- [Anvisning för inventering av vårdbiotoper - Doria](#)

Skogsbete

- Området ska vara jordbruksnatur och landskap som kräver skötsel
 - Enligt definitionen av skogsbete kan det på arealen finnas ängsfläckar, träd av olika art och ålder och sannolikt också ris, eftersom det hör till betesmarkens särdrag -> djuren har skydds- och viloplatser.
 - Trädbeståndet ska vara av olika åldrar och av många arter och innehålla ängsfläckar, men det kan på vissa ställen vara jämnårigt och har ris/skuggor -> det hör till skogsbetets särdrag, som kan vara en del av skogsbetets strukturella variation.
 - En klipphäll på över en ar drar inte nytta av betesgång, även om det ligger på ett skogsbete.
- > Stenar, klippor, sandfält och vägar samt områden under vattenytan är inte någon areal som kräver skötsel.

Skogbevuxna områden som inte godkänns i avtalet

- Om trädbeståndet i området är tätt och jämn, undervegetationen består av ris och arealen som helhet har knappt några drag av skogsbete -> det är inte någon godtagbar avtalsareal.
 - Arealen kan vara godtagbar i avtalet om den som ansöker om stöd ansöker om istandsättningsåtgärder?
 - I skötselplanen krävs trädvårdsåtgärder?
- Området kan redan ha mossor och vara näringsfattigt och betet påverkar inte förändringen av området. Träden är i allmänhet stora och undervegetation kan inte uppstå på grund av brist på ljus, marken är också ofta torr. T.ex. lavhedar.
- Det lönar sig att kräva trädvårdsåtgärder om träden är stora och deras krontäckning är stor. Djuren kan ha ätit all sly och det växer inga unga träd i stället.

Skogsbeten som sökts till avtal

Skogsbeten som sökts till avtal

Skogsbeten som sökts till avtal

Skogsbeten som sökts till avtal

Skogsbeten som sökts till avtal

Vassruggsområden som sökts till avtal

Vassruggsområden som sökts till avtal

Vassruggarna kan tas med i avtalet först då vassruggen har rustats upp.

Strandäng

Dynliknande områden som sökts till avtal

Arealer som inte berättigar till stöd

- skogar eller andra trädbevuxna arealer där syftet är virkesproduktion.
- skogar med ensidigt artbestånd och ensidig åldersstruktur.
- skogar där fältskiktet huvudsakligen består av risvegetation.
- barrskogar utan tydliga tecken på beteshistoria.
- kantzoner och skogsholmar vars värde när det gäller mångfalden eller landskapet inte kan främjas genom betesgång eller slåtter.
- odlade gräsmattor.
- områden som används som trädgård eller park.
- havtornsbestånd och vidsträckta enmattor
- vidsträckta områden som innehåller främmande arter och som inte kan fås bort genom bete
- byggnader
- Avverkningsområden med kalhyggen, om avverkningen sker under så kort tid att ingen ordentlig vallväxtlighet har utvecklats i området
- Enhetliga steniga områden, sandfält.

Arealer som inte berättigar till stöd

- gångstig som har formats till exempel genom grusning. För de vägar som inrättats betalas inga stöd alls och de tas alltid bort från skiftets areal.
- arealer som till markanvändningsslaget är åker.
- områden som kan skötas endast med röjning eller stängsling.
- bevarande, underhåll eller iståndsättning av lador som enda åtgärd.
- områden med högt rovdjurstryck, om det inte är möjligt att bygga ett rovdjursstängsel eller göra andra arrangemang i området.
- områden där iståndsättningsåtgärder som finansieras med annan offentlig finansiering pågår.
- områden som sköts med stöd från en annan finansieringskälla.

Naturbeten och kantzoner

- Skiftena finns i jordbruksmiljö och de urskiljs med sina mångsidiga arter t.ex. från naturvårdsvallar och andra betesvallar. I sitt nuvarande tillstånd kan de inte klassificeras som vårdbiotoper eller vårdbiotoper som ska iståndsättas.
- Om det finns mindre än 50 träd/ha och växtligheten följer permanent gräsmark.
- Skiftet är **ett kantområde eller en skogsholme med mångsidiga naturvärden eller ett betydande landskap och uppfyller kriterierna för dem.**
- Det är fråga om en kantzon i jordbruksmiljö mellan åkerområde och skog, åkerområde och väg eller åkerområde och vattendrag utanför åkerområde och den är högst 20 meter bred.
- Det är fråga om en kantzon i området mellan åkerområdet och vattendraget eller åkerområdet och vägen och den är i genomsnitt högst 40 meter bred. En skogsholme kan vara högst en hektar.
- Kantzonen kan vara bredare om den sköts genom bete och arealen kan konstateras vara stödberättigande areal för avtalet.

Betesgångens art

- Betesgången genomförs så att den inte orsakar skadlig eutrofiering av växtligheten i området eller markerosion och skiftet används inte enbart som nattbete eller på vintern som rastningsområde.
 - Skiftets betestryck är tillräckligt och den djurart där betet sköts är lämplig för objektet. Djuren får tillräckligt mat under den planerade betessäsongen.
- Betesperioden inleds i god tid så att avtalets mål inte äventyras beroende på arealens eutrofiering -> I praktiken räcker det inte nödvändigtvis med djur för alla områden och betet kan inte inledas samtidigt på alla skiften.
- Om det på skiftet finns utrotningshotade djur eller växter har de beaktats t.ex. genom att avgränsa dem separat, från det övriga området som ska betas och områdena i fråga betas när det är möjligt.

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Bedömning av areal som berättigar till stöd enligt våtmarksavtal

Areal som berättigar till stöd enligt våtmarksavtal

Skötseln av den areal som avses i skötselavtalet för våtmarker ska främja en minskad belastning som orsakas av jordbruket på vattendragen, dämpa klimatförändringen som en torvåker som har ändrats om till en våtmark, eller förbättra mångfalden i livsmiljöerna i ett jordbruksområde som har en ensidig natur eller främja vilt-, fiskeri- eller kräfthushållningen.

Huvudmålet för skötseln av våtmarken anges i skötselplanen.

Skötselåtgärder ska vidtas varje år.

Areal som berättigar till skötselavtal för våtmarker

- De områden som ansökts om skötselavtal för våtmarker är tillräckliga/nödvändiga med tanke på våtmarkens funktionalitet.
- De årliga skötselåtgärderna är ändamålsenliga för den våtmarkstyp som avtalet gäller och de kan genomföras i våtmarken och de nämns i skötselplanen.
- Obs! Bokföring av utförda skötselåtgärder
- vallar och servicevägar har byggts på behörigt sätt
- Om våtmarksområdet avgränsas eller ligger i ett grundvattenområde, på sur sulfatjord, i ett naturskydds- eller Naturaområde, och deras krav har beaktats.

Ändamålsenliga skötselåtgärder för våtmarker

- Eventuell betesgång orsakar inte erosion och i de naturenliga fårorna har man inte observerat erosion, utan den är väl förhindrad med växtligheten.
- Slåtter eller bete på våtmarker och kantområden sker ändamålsenligt.
Slåtter eller bete av det kantområde som avtalet gäller sker med ett tillräckligt antal djur. Om kantområdena sköts genom slåtter, avlägsnas slåtteravfallet och slåttern genomförs tillräckligt ofta för att förhindra slybildning. T.ex. 1 gång/år.
- Det är möjligt att avlägsna slam.

Arealer som inte duger för våtmarksavtalet

- Skötseln av våtmarkerna i det område som avtalet gäller kan inte godkännas om det är fråga om:
 - bevattningsbassänger som saknar vattenvårds- eller mångfaldsvärde
 - ändring av ett område till sjö eller tjärn
 - område där belastningen av avrinningsvattnet inte härstammar från jordbruket
 - före detta torvmyr där rörflen har odlats. Arealen kan dock godkännas i avtalet om det är fråga om en våtmark som anlagts som ett område som liknar en myr på en tidigare torvåker.
 - en våtmark med vattenvårdsvärde har vuxit igen och det finns inga kantområden och våtmarken kan i praktiken inte alls skötas
 - översvämningsåker är inte en översvämningsåker och det stiger aldrig vatten i den eller den har växt över med buskar
 - tvåstegsdiken saknas i praktiken eller kanterna har rasat
 - det är fråga om en tjärn eller sjö och den innehåller inga öar som styr vattenföringen i våtmarken
 - vårdåtgärderna främjar inte regionens mål. T.ex. i översvämningsområden lämnas slåtteravfallet kvar eller slåttervård nämns inte alls i planen

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Begränsningar

Avgränsning av vattenområden:

- Avtalsområdenas gränser som gränser till vattendrag fastställs i regel enligt materialet Vipu-vattendrag eller Havsområdena.
- Särskilt på grunda stränder kan man dock avvika från den materialenliga gränsen om:
 - Om man i terrängen kan konstatera att det nyaste flygfotot och avgränsningen av vattenområdet som syns i terrängen är på samma ställe, kan avgränsningen göras utan mätningar i terrängen.
- Obs! Om skiftet har uppgetts som permanent vall säkerställer man att det på arealen finns minst 50 % vall- och gräsväxter och att arealen inte regelbundet ligger under vatten.

Basskiftesändringar

- Skiftesindelning måste göras i följande situationer:
 - En del av basskiftet är ett annat markanvändningsslag än den anmälda växten
 - Skiftet delas av ett område (t.ex. en väg) som inte är en godtagbar areal i avtalet
 - En del av basskiftet består av permanent gräsmark och en del av trädbevuxen areal.
- Skiftena ska anges i Vipu med så korrekta begränsningar som möjligt, endast stödberättigande areal ska anges

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Planerare för den som ansöker om stöd

Material

- [Lumo-projektets webinarierserier](#)
- [Lumo-projektets material](#)
- [Betesanvisning_KLAR.pdf \(carbonaction.org\)](#)
- Bok: Guide för vårdbiotoper, ängar, torrängar, svedjemarker och skogsbeten; Ari-Pekka Huhta
- [Betesguide-för-får-och-getter.pdf \(proagria.fi\)](#)
- [Betesuppgifter – Betesbanken](#)

Ska beaktas i vårdplanen (Moma)

- Allmän beskrivning av och mål för skötseln av det planerade projektet -> områdets natur- och landskapsvärden bedöms
- En beskrivning av anläggningsåtgärder, skötselåtgärder och andra åtgärder som genomförs skiftesvis eller per skötselhelhet och den årliga tidtabellen för genomförande av åtgärderna samt eventuella mellanår.
 - Uppnås målen i avtalet med det djurantal/den djurart som nämns i planen, huruvida djuren har tillräckligt med föda på området, har man tillräcklig koll på dem. Behandlingen får inte orsaka erosion.
- Avverkning och andra åtgärder som påverkar trädbeståndet.
 - Om det finns många stora träd på området, skogsbetesmarken är lika gammal, av samma art, bevaras avtalsområdets värde även när träden avlägsnas.
- En redogörelse för hur åtgärderna främjar uppnåendet av målen för hela avtalet.

Att beakta i vårdplanen

- Dubbel finansiering
- Krav på och begränsningar av skötseln om skiftet ligger i ett Natura 2000- eller skyddsområde -> man säkerställer på förhand genom ett beslut vilka åtgärder som är förbjudna
- Område med hot från stora rovdjur -> förebyggande åtgärder nämns i planen.

Ska beaktas i vårdplanen (våtmarker)

- Allmän beskrivning av och mål för det planerade projektet och den planerade skötseln, utifrån vilka man kan bedöma områdets betydelse för vattenskyddet inom jordbruket.
- Konstruktionsplan
- Det är möjligt att utföra de årliga skötselåtgärderna i området i fråga och främja uppnåendet av målen i avtalet.
- En utredning av dubbel finansiering. En redogörelse för åtgärder som redan omfattas av annat stöd från Europeiska unionen eller det nationella stödsystemet. – > i terrängen kan man se om något har gjorts med annan finansiering, även om skötselplanen saknas.
- Krav på och begränsningar av skötseln enligt minimikraven i avtalet, om skiftet ligger i ett Natura 2000- eller skyddsområde -> man säkerställer på förhand vilka åtgärder som är förbjudna.

Stödsökande/rådgivare

- Ansökan om rådgivningsersättning
- Planen går igenom i terrängen med den som ansöker om stöd?
 - Skötselns kvalitet säkerställs, betet sker med ett tillräckligt antal djur
 - Vikten av skiftesindelning
 - 1-åriga skötselåtgärder
 - Säkerställande av arrendeavtal, hurdan som behövs och när det ska finnas
- Hjälp med att fylla i stödansökan, hur arealer och åtgärder anmäls och hurdan areal som kan anmälas

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Tillsyn över miljöavtal

Förordningar

- Verkställighetsförordningen: SRf 134/2023
 - I 21 § granskas den areal som berättigar till stöd. **Arealskillnaden** mellan den ansökta och godkända arealen orsakas av bl.a.
 - arealer som inte uppfyller villkoren för jordbruksmark,
 - arealer utan jordbruksverksamhet,
 - arealer som uppgetts som för stora i stödansökan,
 - arealer där villkor eller miniminivåkrav i fråga om stöd, åtgärder eller miljöavtal inte har iakttagits
 - 27 §: Avdrag och påföljder på grund av försummelse av stöd villkoren i de miljöavtalen
- Förändringsrunda

Övervakning av skötselavtal

- Syftet är att med skötselåtgärder enligt vårdplanen och med avtalet främja målen i avtalet
 - Miljöavtalen övervakas i terrängen
 - Urvalet är ca 2 % och dessutom egna urval bl.a. av försummelser i skötselåtgärder
- Granskning av minimikraven och avtalsvillkoren
- Fastställande av stödberättigande areal
 - Om det i skiftet ingår areal för vilken det inte finns någon grund för att betala stöd enligt ansökan, måste man också korrigera basskiftets gränser.
- Den areal med permanent gräsmark som omfattas av miljöavtalet ska bevaras som jordbruksmark och hållas öppen.
 - Dessutom måste kraven på villkorlighet följas.
 - Direkta stöd och LHK-påföljder, även retroaktivt (eventuellt 4 år bakåt)

Övervakning av skötselavtal

- Avtalet förutsätter årlig betesgång i avtalsområdet eller att avtalsområdet sköts med slåtter och avlägsnande av slåtterrester (även andra skötselåtgärder)
 - Övervakningar som i huvudsak görs på plats inleds i augusti-september, så att vårdåtgärderna kan verifieras
 - Hela avtalsarealen ska ha dragit nytta av vården
- Att en aktuell skötseldagbok/skiftesanteckningar har förts granskas i terrängen i samband med övervakningen.
 - Skötselåtgärderna ska genomföras i enlighet med skötselplanen och en skötseldagbok ska föras över dem allteftersom de genomförs.

Påföljder från övervakningen av skötselavtal

- Påföljder huvudsakligen som arealskillnad
 - Skötselåtgärder
 - lakttagande av minimikraven
- Aktuell bokföring procentpåföljder
 - Moma: -25, -20 eller -10, ringa försummelse anmärkning
 - Våtmark: Om de föreskrivna skötselåtgärderna inte har genomförts i enlighet med miljöavtalet om skötsel av våtmarker eller om det inte har förts bok över skötseln, minskas på basis av bedömningen av försummelsen med 20, 40, 60, 80 eller 100 %. Om försummelsen är ringa, anmärkning.

Påföljder från övervakningen av skötselavtal

- Arealskillnad = skillnaden mellan den ansökta och godkända arealen för en växtartsgrupp i förhållande till den areal som godkänts för växtartsgruppen är
 - högst 3 % men högst 2 ha, betalas stödet på basis av den godkända arealen,
 - mer än 3 % eller mer än 2 ha, men högst 50 procent, minskas stödet för den godkända arealen med 1,5 gånger den procentandel som motsvarar arealskillnaden,
 - mer än 50 % , minskas stödet för den godkända arealen med 2 gånger den procentandel som motsvarar arealskillnaden. Ev. överförd påföljd

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

